

innspillsnotat
Opptrappingsplanen for psykisk helse,
forebyggings- og behandlingsreformen &
Helse- og samhandlingsplanen

**"Erfaringskonsulenten som medhjelper
for bedre psykisk helse- og rustjenester"**

Design: Erfaringssentrum

Om høringsnotatet

Erfaringsentrum jobber for systematisk bruk av erfaringskompetanse i tjenestene. Vi støtter opp om at personer med egne levde erfaringer - Erfaringskonsulenter - skal ha en plass som ansatte i fremtidens helsetjenester. I 2022 ble vi innvilget plass på statsbudsjettet over post 765.71.

Vi har valgt å sende det samme høringssvaret til "Opptrappingsplan for psykisk helse", "Forebyggings og behandlingsreformen", og "Helse og samhandlingsplanen" fordi vi anser det som sentralt at alle de tre helsepolitiske satsningene sees i sammenheng med hverandre.

Vi håper innspillene er nyttige og litt inspirerende for myndighetene og utdyper gjerne våre innspill. Vi ser frem til å støtte myndighetene når planene skal implementeres i årene som kommer.

Generalsekretær i Erfaringsentrum

Torbjørn Mohn-Haugen

Hva er en erfaringskonsulent?

Definisjon erfaringskonsulent:

En erfaringskonsulent er en som selv har opplevd psykiske lidelser og/eller rusavhengighet, eller er pårørende til en som har opplevd det. Erfaringskonsulenten bruker erfaringen fra sykdomsperioden, tilfriskningsprosessen og møtet med helsetjenestene i sin kontakt med pasienter, brukere og pårørende. De har en unik kompetanse ved å ha pasient-, bruker- eller pårørende-erfaring innen psykisk helse- og rusfeltet. En erfaringskonsulent kan også ha fagutdanning som sosionom, helsefagarbeider, sykepleier m. m., i tillegg til egen erfaring med helsetjenesten.

Hva gjør en erfaringskonsulent?

Erfaringskonsulenten kan tilby pasienter, brukere og pårørende erfaringsbasert kunnskap gjennom at vedkommende kan møte en som har vært «i samme båt», og som kjenner systemet både som pasient eller bruker og pårørende, eller som ansatt. Erfaringskonsulenten er ikke en behandler, men kan være en god samtalepartner og en å søke støtte hos da vedkommende har liknede erfaringer som en selv. Noen av de som arbeider som erfaringskonsulenter har også undervisning for brukere, pårørende og ansatte.

Mer kostnadseffektive tjenester

Bruken av erfaringskonsulenter kan gi mer kostnadseffektive tjenester, færre innleggelseser og bedre muligheter for personer til å komme i aktivitet. Det kan hjelpe noen mennesker ut av uføretrygd og tilbake i jobb. Å øke satsingen på erfaringskonsulenter er en investering i fremtidens helsetjeneste. Dette krever tydeligere rammer i form av faglige veiledere, finansiering av ansettelseser og samarbeid på tvers av sektorer. Det finnes en voksende mengde forskning som viser dette internasjonalt.

Erfaringskonsulenter i vekst

Bruken av erfaringskonsulenter øker (SINTEF, 2020, 2021). Det samme gjør antallet opplæringsprogrammer. Ledere og andre fagansatte gir gode tilbakemeldinger på at det er erfaringskonsulenter i tjenestene (Åkerblom og Mohn-Haugen, 2022). Utprøvingen av erfaringskonsulenter som ønskes i Helse- og sykehusplanen for 2016 – 2019 har vært vellykket. Dette arbeidet bør utvikles og videreføres.

På de neste sidene kommer vi med tre konkrete innspill til de tre nye helsepolitiske satsningene.

En faglig veileder for ledere i tjenestene knyttet til ansettelse av erfaringskonsulenter

I dag er styringsdokumentene som foreligger tvetydige og det foreligger ingen tydelige veiledere for bruken av erfaringskonsulenter i tjenestene. Det må gjøres et arbeid der utfordringene og mulighetene med en videre satsning på erfaringskonsulenter utredes i samarbeid med tjenesteledere, fagorganisasjoner, Erfaringssentrum og kunnskapsmiljøer som f.eks. Nasjonalt senter for erfaringskompetanse, Høgskulen på Vestlandet og Universitetet i Sør-Øst-Norge. En faglig veileder kan legge til rette for bedre arbeidsvilkår for erfaringskonsulenter i FACT-teamene som det satses stort på. FACT team fordrer at man har erfaringskonsulent ansatt.

En slik utredning kan legge grunnlag for en faglig veileder for ledere i ulike deler av helsetjenestene i årene fremover.

Utredning av en faglig veileder for erfaringskonsulenter må legges inn som et eget punkt i Helse- og samhandlingsplanen slik at det blir en naturlig fortsettelse av signalene som er gitt i de to foregående helse- og sykehusplanene for 2016 – 2019 (s. 29 – 30) og 2020 – 2023 (s. 62 – 63)

Erfaringskonsulenter i Ålesund kommune

Arbeidsmetode:

Tilpasses individuelt ut fra hvilke områder den enkelte innehar kompetanse på. Erfaringskonsulentene har erfaring fra psykisk helse, rus og pårørendefeltet.

Arbeidsmetode

I Ålesund kommune har de ansatt 5 erfaringskonsulenter. To innenfor pårørendearbeid og tre innen rusarbeid. Samtlige har 100 % fast stilling. Erfaringskonsulentene jobber både på tjeneste- og individnivå. De deltar aktivt i utvikling av tjenestetilbudet i virksomheten. De fungerer som en håpsbærer og som et bindeledd mellom erfaringskompetanse og fagkompetanse og involveres på flere plan i kommunen både i form av likepersonssamtaler, brukerrelatert oppsøking i gatemiljø og ambulerende rusteam. De er også tilgjengelig for brukere som trenger støtte i kontakten med offentlige instanser som eksempelvis NAV. De tilbyr likepersonssamtaler til pårørende og gir veiledning til ansatte og lederteam i virksomheten. De knytter kontakt med frivillige organisasjoner som driver pårørendearbeid og har en-til-en samtaler med brukere og pårørende.

Implementering

Faste ukentlige møter med teamledere og erfaringskonsulenter i en oppstartsfase. Målet er å etablere denne kompetansen ut til ansatte og brukergrupper. Deretter faste møter for veiledning innen likepersonssamtaler og hvordan bruke erfaringskompetansen.

Ansettelsesforhold:

Erfaringskonsulentene er ansatt på samme vilkår som andre ansatte i virksomheten. Har samme rettigheter og plikter, også når det gjelder taushetsplikt.

Innspill 2

Fortsatte incentiver til ansettelser av erfaringskonsulenter

Antallet opplæringsprogrammer for erfaringskonsulenter er økt fra et, til tre i løpet av de siste årene. Det begynner også å dukke opp private aktører som ønsker å tilby opplæring. I dag tilbys det tre ulike «større» opplæringer. En i Bergen (MB-programmet) driftet som et arbeidsmarkedstiltak i regi av ALF AS, en i Oslo (Erfarings-skolen), driftet av Helseetaten i Oslo kommune og en NOKUT godkjent fagskole i Trondheim (KBT Fagskole).

I opptrappingsplanen og i forebyggings- og behandlingsreformen må det derfor være en fortsatt satsning på tilskudd til erfaringskonsulenter slik at antallet stillinger kan styrkes, og at flere kommuner kan prøve ut bruken av erfaringskonsulenter. Det er også viktig at flere mindre kommuner hjelpes til å ansette og følge opp erfaringskonsulentene. Her vil et samarbeid mellom aktører som Erfarings-sentrum, Nasjonalt kompetansesenter for psykisk helsearbeid og Nasjonalt senter for erfaringskompetanse innen psykisk helse være naturlige aktører å spille på.

I tillegg, for å øke antallet erfaringskonsulenter i Helseforetakene bør det gis en egen takst for refusjon ved konsultasjoner gitt av erfaringskonsulenter.

RECOVERYHJELPA I SANDNES

Recoveryhjelpa er et åpent tilbud til alle innbyggere i Sandnes kommune, med rus- og eller psykiske helseutfordringer, som ønsker å delta mer aktivt i samfunnet. Erfaringskonsulenter bruker sin kompetanse til å finne frem til ressurser, ønsker og drømmer, sammen med innbyggeren. Deretter finner de aktuelle tilbud i nærmiljøet og gir den hjelpen som trengs for at innbyggeren skal komme i gang og delta i aktiviteten.

Formål

Målet er at deltagerne opplever tilhørighet, utvider nettverk, bygger en positiv identitet og opplever økt livskvalitet. Dette er viktig i den enkeltes bedringsprosess og vil støtte deres tilhørighet i samfunnet, motvirke stigma og øke livskvalitet. Hovedfokus for Recoveryhjelpa er å benytte alle lag, foreninger, stiftelser, organisasjoner og andre sine gode tilbud, slik at innbyggeren finner sin plass og opplever å delta og bidra i samfunnet. Innbyggeren kan både få hjelp til å delta som deltager og som frivillig på ulike arenaer.

Resultater

Recoveryhjelpa har nå vært i drift i 2 år og har hjulpet over 200 innbyggere til å bli mer aktive i sitt liv. Flere bidrar i samfunnet som frivillige i ulike organisasjoner, og mange melder tilbake at de opplever å ha en meningsfull hverdag, som deltager i ulike aktiviteter. Prosjektet ble utarbeidet i samarbeid mellom erfaringskompetanse og fagkompetanse og i dialog med bruker- og pårørendeorganisasjoner. Vi håper å få gjennomført en evaluering i samarbeid med masterstudenter i løpet av det neste året.

Prosjektet er planlagt videreført i drift. Flere andre kommuner viser interesse for Recoveryhjelpa og gir tilbakemelding om at de skal forsøke å starte opp slike tilbud i sine kommuner.

Samskaping av lavterskeltilbud der frivillig, ideell og offentlig sektor samhandler

En styrket samhandling mellom frivillig, ideell og offentlig sektor vil bli helt nødvendig i årene som kommer ettersom vi vet at det vil mangle helsepersonell.

Verken i en opptrappingsplan for psykisk helse, en forebyggings- og behandlingsreform eller i en helse- og samhandlingsreform kan løsningen være at vi skaffer flere årsverk i tjenestene alene. Å benytte incentiver slik det er lagt opp til i den reviderte tilskuddsordningen for kommunalt rusarbeid er et eksempel på hvordan dette kan gjøres.

Vi tenker også at en skalering av tilbud som Recoveryhjelpa i Sandnes kommune kan være en viktig måte å styrke samarbeidet mellom frivillig, ideell og offentlig sektor ute i kommunene.

www.erfaringsentrum.no

Info@erfaringsentrum.no

Design: Erfaringsentrum